

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös nro 49/2011
10.6.2011

Asia Irtisanominen

Oikaisuvaatimuksen tekijä

A

Virasto Yliopisto

Päätös, johon haetaan oikaisua

Yliopiston rehtorin päätös 18.12.2009 numero D987/105.03/2009 yliopiston rehtori on päättänyt irtisanoa A:n yliopiston amanuenssin virasta valtion virkamieslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetulla perusteella virkamiehestä johtuvasta erityisen painavasta syystä kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun A on saanut tiedon irtisanomispäätöksestä.

Irtisanomisaikana A:lla ei ole työvelvoitetta.

Irtisanomisen peruste

Irtisanomisen perusteena on A:lle työkykyisyyden kannalta A:n terveydentilan selvittämiseksi 13.5.2009 annetun määräyksen velvoitteiden laiminlyönti, joka A:n kieltäytyttyä osallistumasta häntä koskeviin erikoissairaanhoidon järjestämiin selvityksiin ja tutkimuksiin, jatkuu edelleen.

A:ta koskeva prosessi on käynnistynyt työterveyshuollon työterveyslääkärin läheteellä erikoissairaanhoidon Yliopistollisen sairaalan yleissairaalapsykiatrian vastuuyksikköön laajaan työkykyselvitykseen ja on edennyt Yliopistollisessa sairaalassa yleissairaalapsykiatrian vastuuyksikössä lähetteenä yleissairaalapsykiatrian osastolle. Prosessi on päätynyt A:n sähköpostitse 14.8.2009 tekemään peruutukseen. Peruutus merkitsee A:n kieltäytymistä osallistumasta häntä koskeviin erikoissairaanhoidon järjestämiin selvityksiin ja tutkimuksiin eikä A näin ollen ole voinut tai voi toimittaa mitään asiaa koskevia asiakirjoja työnantajalle.

Virantoimituksesta pidättämistä koskevan päätöksen 28.8.2009 perusteet ja olosuhteet ovat edelleen voimassa eivätkä ne ole muuttuneet. Virantoimituksesta pidättämistä koskevasta päätöksestä ilmenevät asian taustalla olevat verkostoneuvottelut 18.9.2007, 10.10.2007, 27.11.2007, 8.2.2008, 22.9.2008, yhteistoimintamenettely 26.8.2008, 7.10.2008 lukien syksyllä asiantuntijapalveluna ja – tukena toteutettu uudelleensijoittamisohjaus sekä keskustelu ja A:n kuuleminen 13.5.2009.

Oikaisuvaatimus

Irtisanominen tulee peruuttaa. A:n virka tulee muuttaa virkamieslain mukaisesti 1.1.2010 alkaen työsopimukseksi.

A:lle tulee korvata henkinen kärsimys ja fyysinen vahinko, jota tämä prosessi on hänelle vuodesta 2006 alkaen aiheuttanut. A:lle tulee lisäksi korvata sekä henkisesti että taloudellisesti hänen urakehityksensä tuhoaminen ja ypj-neuvottelujen puuttumisen vuoksi 1.7.2007 jälkeen saamatta jäänyt palkkakehitys.

Työnantajan tulee puuttua tämän prosessin yhteydessä ilmenneisiin epäkohtiin kyseisellä työpaikalla ja A:n maine tulee palauttaa.

Virkamieslautakunnan tulee käsitellä irtisanomisasia yhdessä virantoimituksesta pidättämistä koskevan asian kanssa, koska ne liittyvät aivan oleellisesti toisiinsa.

Perustelut

A ei ole tehnyt mitään rikkomusta, mihin perustuen hänet olisi voitu pidättää virastaan ja irtisanoa.

A ei ole kieltäytynyt työkykykyselyksestä, vaikka kyse oli lyhyen ajan sisällä kolmannesta työkykykyselyksestä. A:lle oli tehty kaksi työkykytestausta jo vuonna 2008 ja hänet oli todettu niissä työkykyiseksi. Työnantaja ei millään tavalla perustellut vaatimustaan kolmannesta testauksesta. Koko prosessin tarkoituksena on ollut päästä eroon A:sta, vaikka siihen ei ole asiallisia perusteita.

A ei ole pyynnöstään huolimatta saanut työterveydeltä kopioita potilasasiakirjoistaan vuosilta 2006 – 2009 eikä siten ole voinut puolustautua asianmukaisesti.

Työnantaja ei ole ottanut huomioon A:n lausumaa siitä, että A ei ollut saanut tiedoksi määräaika, johon mennessä työnantaja vaati häntä toimittamaan kolmannen työkykykyselyksen. Kun A ei ole saanut määräaika tiedokseen, hän ei ole voinut määräaika myöskään rikkoa. A oli lisäksi saanut Yliopistollisen sairaalan kutsun sellaisella aikataululla, ettei lausunto olisi ollut valmis hallintokeskuksen ilmoittamaan elokuiseen määräaikaan mennessä, vaikka määräaika olisi ollut A:n tiedossa. A ei olisi voinut mitenkään vaikuttaa Yliopistollisen sairaalan aikatauluun.

Virkamieslain tarkoittama työnantajan oikeus vaatia selvityksiä terveydentilasta ei voi tarkoittaa kirjautumisvaatimusta psykiatriselle osastolle määräämättömän pitkäksi ajanjaksoksi siten, että työntekijä joutuisi maksamaan itse selvityksen. Työnantaja ilmaisi 16.12.2009, että se ei ole vaatinut psykiatrisella osastolla tehtävää selvitystä ja sälytti vastuun työterveydelle. A on neuvotellut koko ajan työterveyden kanssa siitä, miten voisi osallistua testaukseen joutumatta kirjautumaan osastolle ja joutumatta viettämään siellä öitään. A on toistuvasti pyytänyt työterveyttä järjestämään työkykyselvityksen, viimeksi heti 16.12.2009 jälkeen, jotta olisi vielä yrittänyt pelastaa tilanteen. Mistään ”laajasta” selvityksestä ei sovittu 13.5.2009.

Työterveys ja Yliopistollinen sairaala ovat asiassa jäävejä, koska A on tehnyt niistä selvitys- ja korvauspyynnön potilasvakuutuskeskukselle.

Irtisanomisperuste ei ole se, että A:n viran yksikkö ei halunnut häntä sinne, mitä osoittaa se, että A:n viran esimies pyysi A:ta irtisanoutumaan jo huhtikuussa 2007, vaikka A ei ollut tuolloin vielä edes aloittanut virassaan.

Työnantaja otti keskustelussa 16.12.2009 esille A:n tekemät kantelut ja tiedustelut ja totesi, että niiden takia A:lle ei voida tarjota työtä. Työnantajan edustaja sanoi, ettei yksikään yksikkö tule ottamaan A:ta töihin, joten A:n uudelleen sijoittaminen on mahdotonta. Työnantaja yritti myös saada A:n irtisanoutumaan esittämällä A:lle harhaanjohtavan ja valheellisen tarjouksen puolen vuoden palkan maksamisesta ja esittämällä, ettei A saisi mitään, jos hänet irtisanottaisiin.

A ei ole voinut pyytää pääluottamusmiehen tai luottamusmiehen kuulemistä, koska yliopistolla ei ole yhtä sellaista. Lisäksi ainakin yhden liiton edustaja olisi ollut jäävi.

Asian käsittely ja selvittäminen

Yliopisto on antanut vastineen, jossa se on muun ohessa viitannut virantoinnituksesta pidättämistä koskevassa asiassa virkamieslautakunnalle antamaansa vastineeseen 30.11.2009 ja on ilmoittanut uudistavansa siinä lausumansa.

A:lle on varattu tilaisuus vastaselityksen antamiseen. A ei ole antanut vastaselitystä, mutta on lähettänyt useita lisäyksiä oikaisuvaatimukseensa. Lisäyksissä A on muun ohessa vaatinut kirjallisia selvityksiä liittyen maineensa menettämistä koskeviin uhkauksiin, virkavapaushakemukseensa 1.1.-31.12.2007, työpaikkailmoitusten julkaisemiseen ja siihen, miksi yliopisto pyrkii estämään hänen työnsaantinsa. A on lisäksi vaatinut vuosilomansa maksamista vuoden 2009 loppuun mennessä, virkasuhteensa muuttamista työsuhteen suhteeksi 1.1.2010 lukien ja sen valvomista, ettei kyseistä työsuhteen suhdetta pureta ennen A:n eläkeikää eikä hänen palkkaansa lasketa siitä, mitä se oli ennen 1.7.2007, ja että hänelle taataan samat uralla etenemismahdollisuudet ja työpaikkakoulutus ja muut työpaikkaedut kuin kaikille muillekin työntekijöille. Edelleen A on vaatinut Firma Oy:tä toimittamaan hänelle postitse hänen pyytämänsä asiakirjat, huomautuksen antamista Kelalle sellaisten asiakirjojen vaatimisesta, joita työnantaja ei ole antanut A:lle, ja sen vaatimista, että Kela muuttaa menettelytapojaan.

A on lisäksi vaatinut kärsimyskorvausta perheelleen, vanhemmilleen ja ystävilleen sekä usealla eri perusteella useita erilaisia korvauksia itselleen.

A on tehnyt kirjelmissään useita kirjelmistä tarkemmin ilmeneviä ehdotuksia voimassa olevan lainsäädännön muuttamiseksi ja on vaatinut virkamieslautakuntaa tekemään aloitteen lainsäädännön muuttamiseksi hänen ehdottamillaan tavoilla.

A on ilmoittanut suostuvansa uudelleensijoittamiseensa ja on ilmoittanut työnantajan sanoneen, että työkyyselvityksen 2009 käyttötarkoitus olisi ollut ainoastaan uudelleen sijoittaminen.

A on ilmoittanut työnantajan perustelleen 16.12.2009 pidetyssä tilaisuudessa A:n siirtämistä pois esittelijän tehtävistä ja/tai irtisanomista sillä, että A olisi tehnyt jotakin, joka ei kuulu amanuenssin toimenkuvaan. A:n mukaan työnantaja ei ole kertaakaan aikaisemmin ottanut tätä näkökulmaa esiin eikä ole suostunut yksilöimään asiaa tarkemmin. A:n näkemyksen mukaan hänet on irtisanottu mielipiteistään johtuvista syistä.

Virkamieslautakunta on pyytänyt yliopistoa toimittamaan oikaisuvaatimuksen ratkaisemista varten pöytäkirjat/muistiot seuraavista tilaisuuksista: verkoston neuvottelut 18.9.2007, 10.10.2007, 27.11.2007, 8.2.2008 ja 22.9.2008, yhteistoimintamenettely 26.8.2007 sekä keskustelu ja kuuleminen 13.5.2009.

Yliopisto on toimittanut virkamieslautakunnalle seuraavat asiakirjat: kutsu 22.11.2007 neuvottelutilaisuuteen 27.11.2007, muistiot verkostotapaamisista 8.2.2008 ja 22.9.2008, neuvottelumuistio yhteistoimintamenettelystä 26.9.2008, kutsu 6.5.2009 keskustelutilaisuuteen 13.5.2009 sekä määräys työkykyisyyden selvitykseen 13.5.2009. Yliopisto on ilmoittanut, että verkoston neuvottelut 18.9.2007 ja 10.10.2007 on kutsuttu koolle sähköpostitse eikä näistä tapaamisista ole laadittu muistioita.

A:lle on lähetetty jäljennökset yliopiston toimittamista asiakirjoista ja varattu tilaisuus halutessaan kommentoida asiakirjoja. A ei ole kommentoinut asiakirjoja.

Merkitään

Virkamieslautakunta on 28.1.2011 tekemällään päätöksellä numero 8/2011 muun ohessa hylännyt A:n oikaisuvaatimuksen yliopiston päätöksestä 28.8.2009, jolla A oli pidätetty virantoimituksesta 1.9.2009 lukien 31.12.2009 saakka hänelle 13.5.2009 annetun työkyvyn ja terveydentilan selvittämistä koskevan määräyksen noudattamatta jättämisen perusteella. Päätös on lainvoimainen.

Virkamieslautakunnan ratkaisu

Perustelut

Irtisanominen

Sovellettavat säännökset

Valtion virkamieslain 25 §:n 1 momentin mukaan virkasuhde voidaan molemmin puolin irtisanoa päättymään tietyn irtisanomisajan kuluttua tai, jos niin on sovittu tai laissa erikseen säädetty, irtisanomisaikaa noudattamatta. Pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen ei saa irtisanoa virkasuhdetta virkamiehestä johtuvasta syystä, ellei tämä syy ole erityisen painava. Tällaisena syynä ei voida pitää ainakaan: 1) virkamiehen sairautta, vikaa tai vammaa, paitsi jos siitä on ollut seurauksena virkamiehen työkyvyn olennainen ja pysyvä heikentyminen ja virkamiehellä on sen perusteella oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen; 2) virkamiehen osallistumista virkamiesyhdistyksen päätöksen perusteella yhdistyksen toimeenpanemaan työtaisteluun; eikä 3) virkamiehen poliittisia, uskonnollisia tai muita mielipiteitä taikka hänen osallistumistaan yhteiskunnalliseen tai yhdistystoimintaan.

Valtion virkamieslain 19 §:n 1 momentin mukaan virkamies on velvollinen asianomaisen viranomaisen pyynnöstä antamaan tälle tehtävän hoitamisen terveydellisiä edellytyksiä koskevia tietoja. Virkamies voidaan myös määrätä hänen terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos se on tarpeen tehtävän hoitamisen edellytysten selvittämiseksi.

Asiassa saatu selvitys

A on koulutukseltaan filosofian lisensiaatti. A on nimitetty 1.7.1998 yliopiston silloisen historiatieteen, nykyisen historiatieteen ja filosofian laitoksen amanuenssin virkaan. A on ennen viran hoidon aloittamista ollut yhdeksän vuotta virkavapaana amanuenssin virasta instituutissa määräaikaisissa työ- ja virkasuhteissa tutkijana ja virkasuhteisena tutkimuskoordinaattorina. Amanuenssin viran hoidon A on aloittanut 1.7.2007.

Yliopisto on määrännyt A:n työkykyselvitykseen, joka on tehty työterveydenhuollossa 15.1.2008.

Yliopisto on määrännyt A:n toiseen työkykyselvitykseen, joka on tehty yliopistollisessa sairaalassa polikliinisesti 2.7. – 10.9.2008.

Yliopisto on 13.5.2009 tekemällään päätöksellä määrännyt A:n tehtävien hoitamisen edellytysten selvittämiseksi terveydentilan toteamiseksi valtion virkamieslain 19 §:n mukaisesti suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Päätöksen mukaan yliopisto edellytti, että A käy Firma Oy:n Työterveyden toimipaikassa työterveyslääkäri B:n vastaanotolla 19.5.2009 mennessä selvitysten ja tutkimusten käynnistämiseksi, jotta A:n terveydentilanne tulee kokonaisvaltaisesti selvitettyksi ja jotta yliopistolla on käytettävissään selvitykset ja tutkimusten lausunnot ja tiedot. A:lle oli varattu valmiiksi aika B:n vastaanotolle 18.5.2009 klo 14.30.

A on 18.5.2009 käynyt B:n vastaanotolla.

Yliopistollisen sairaalan yleispsykiatrian vastuuyksikön apulaisylilääkäriin C:n 18.11.2009 päivätyssä selvityksessä toimenpiteistä A:n työkyvyn selvittämiseksi todetaan, että työterveyslääkäri B oli 22.5.2009 vastuuyksikköön kirjatun lähetteen mukaan ohjannut A:n laajaan työkyky selvitykseen. C oli hyväksynyt lähetteen yleispsykiatrian osastolle 26.5.2009 ja määritteli tavoitehoitajaksoksi 14.8.2009. Osastolta oli 26.5.2009 lähetetty kutsukirje, jossa tutkimusajanjaksoksi oli määritelty 18.8.2009 klo 11.00. Kirjeessä oli pyydetty saapumisen vahvistamista viimeistään viikkoa ennen annettua päivämäärää. Yliopistollisen sairaalan potilasasiainhoitajalle lähetetyllä 14.8.2009 sähköpostilla A oli perunut osastotutkimukseen tulon. A oli viestissä ilmoittanut suostuvansa uudelleen työkyky selvitykseen, mutta kieltäytyi osastolla oloa edellyttävästä tutkimusjaksosta. Sähköpostin A oli pyytänyt toimittamaan edelleen ”asiaansa käsittelevälle vastuuhenkilölle”.

Yliopisto on rehtorin 28.8.2009 tekemällä päätöksellä pidättänyt A:n historia-tieteen ja filosofian laitoksen amanuenssin viran virantoimituksesta 1.9.2009 lukien 31.12.2009 saakka, koska A on työterveyslääkäriin vastaanotolla käynnin 18.5.2009 jälkeen asettanut terveydenhuollon tutkimuksiin osallistumiselle sellaisia ehtoja, joiden vuoksi hänen terveydentilanteensa kokonaisvaltainen selvittäminen työkykyisyyden kannalta ja terveydenhuollon asiantuntijoiden tutkimusten tekeminen ei päätöksen mukaan ole ollut mahdollista.

Yliopisto on kirjeellään 4.12.2009 ilmoittanut A:lle ryhtyvänsä tämän virkasuhteen irtisanomismenettelyyn A:lle terveydentilan selvittämiseksi 13.5.2009 annetun määräyksen velvoitteiden laiminlyönnin perusteella. Yliopisto on varannut A:lle tilaisuuden tulla asiassa kuulluksi lähettämällä mahdolliset kirjalliset vastineet hallintokeskukselle viimeistään 14.12.2009.

A on antanut vastineen irtisanomisasiassa 11.12.2009 ja 14.12.2009.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätös

Yliopisto on 28.8.2009 päättänyt pidättää A:n virantoimituksesta 1.9.2009 lukien 31.12.2009 saakka. A on määräajassa hakenut muutosta tähän päätökseen virkamieslautakunnalta oikaisuvaatimuksin. Yliopisto on 18.12.2009 päättänyt irtisanoa A:n samoin perusteella, joilla A oli pidätetty virantoimituksesta, vaikka yliopisto on ollut tietoinen A:n oikaisuvaatimuksesta ja siten siitä, etteivät perusteet virantoimituksesta pidättämiselle olleet lainvoimaisesti ratkaistut.

Valtion virkamieslain 19 §:n 1 momentissa tarkoitettua tutkimuksesta kieltäytyminen voi oikeuskäytännön mukaan olla valtion virkamieslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettu erityisen painava syy virkamiehen irtisanomiseen eikä se edellytä ensin virantoimituksesta pidättämistä lainvoimaisella päätöksellä. Virantoimituksesta pidättämisellä tavoitellaan kuitenkin tällaisessa tapauksessa virkamiehen taivuttamista noudattamaan viranomaisen määräystä antaa edellä mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja tietoja taikka alistumaan edellä mainittuihin tutkimuksiin. Kieltäytymistapauksessa virantoimituksesta pidättämistä ja irtisanomista on pidettävä viranomaisen harkinnassa olevina vaihtoehtoina ottaen huomioon valtion virkamieslain 25 §:n 2 momentissa irtisanomiselle asetettavan korkeamman vaatimuksen eli erityisen painavan syyn.

Yliopisto on ensiksi päättämällä pidättää A virantoimituksesta 31.12.2009 päättyväksi määräajaksi arvioinut riittäväksi keinoksi taivutella A antamaan siinänsä yliopiston tarpeellisiksi arvioimat tiedot A:n terveydentilasta hänen tehtäviensä hoitamisen edellytysten selvittämiseksi. Virantoimituksesta pidättämisen lainmukaiset perusteet, joiden myös yliopisto on oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa päätöksessään katsonut olevan irtisanomisen ainoana perusteena, ovat olleet vailla lainvoimaa yliopiston tehdessä päätöksensä 18.12.2009 ja ennen virantoimituksena pidättämisestä olevan määräajan päättymistä. Valtion virkamieslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua erityisen painavaa syytä virkamiehen irtisanomiselle ei ole olemassa tässä tilanteessa, missä samalla perusteella olosuhteiden muuttumatta, virkamies on valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 2 kohdan ja 19 §:n nojalla määräajaksi pidätetty virantoimituksesta ennen määräajan loppuun kuluttua ja tuon virantoimituksesta pidättämistä koskevan päätöksen vielä ollessa vailla lainvoimaa.

Virkasuhteen muuttuminen työsuhteeksi

Yliopistolain voimaanpanosta annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaan yliopistojen virat lakkaavat ja niihin perustuvat virkasuhteet sekä määräaikaiset virkasuhteet päättyvät ilman irtisanomista 31 päivänä joulukuuta 2009, ja henkilöstö otetaan työsuhteeseen uusiin yliopistoihin 1 päivästä tammikuuta 2010 lukien.

A:n virka on muuttunut suoraan yliopistolain voimaanpanosta annetun lain nojalla 1.1.2010 alkaen työsuhteeksi eikä viran muuttuminen työsuhteeksi ole edellyttänyt työsopimuksen tekoa.

A:n muut vaatimukset

Valtion virkamieslain 49 §:n 1 momentin mukaan virkamieslautakunta käsittelee ja ratkaisee virkamieslautakunnalle tämän lain mukaan kuuluvat asiat.

Virkamieslautakunnan toimivaltaan kuuluvat asiat on lueteltu tyhjentävästi valtion virkamieslain 53 §:n 2 momentissa ja 56 §:n 1 momentissa. A:n esittämissä vaatimuksissa on, irtisanomispäätöksen kumoamista koskevaa vaatimusta lukuun ottamatta, kyse muista kuin virkamieslautakunnan toimivaltaan kuuluvista asioista. A:n vaatimukset eivät siten voi, irtisanomispäätöksen kumoamista koskevaa vaatimusta lukuun ottamatta, tulla virkamieslautakunnassa tutkittaviksi.

Päätös

Virkamieslautakunta kumoaa A:n virkasuhteen irtisanomista koskevan päätöksen ja jättää A:n muut vaatimukset tutkimatta.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtion virkamieslaki 19 § 1 mom, 25 § 1 ja 2 mom, 49 § 1 mom, 53 § 2 mom ja 56 § 1 mom

Laki yliopistolain voimaanpanosta 10 § 1 mom

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Puheenjohtaja

Heikki Jukarainen

Esittelijä

Pia Repo

Virkamieslautakunnan päätös oli yksimielinen ja siihen osallistuivat puheenjohtaja Jukarainen, jäsenet Paanetoja, Äijälä, Isomäki ja Komulainen sekä varajäsenet Heljasvuo, Kuusama ja Tarnanen.